

2018

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI TURHAL İLÇE RAPORU

OKA

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

Hazırlayanlar:
Mehlika DİCLE
Emrah ORAL
Havrul SEN

İçindekiler

1. İLÇE KÜNYESİ.....	3
2. GİRİŞ.....	3
3. SOSYAL YAPI.....	4
4. İKTİSADİ YAPI.....	5
5. ALT YAPI.....	7
6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ.....	7
7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	8
8. KAYNAKLAR.....	9
9. İLETİŞİM.....	9

1. İLÇE KÜNYESİ

İLÇE ADI	TURHAL
BAĞLI OLDUĞU İL	TOKAT
NÜFUS (2017)	79.844
YÜZÖLÇÜMÜ	1021 km ²
NÜFUS YOĞUNLUĞU	78,2 kişi/km ²
İL MERKEZİNE UZAKLIK	46 km
RAKIM	493 m
BELEDİYE SAYISI	2
KÖY SAYISI	47
KAYMAKAM	Dr. Ahmet Süheyl ÜÇER
BELEDİYE BAŞKANI	Yılmaz BEKLER

2. GİRİŞ

TR83 Bölgesinde yerel potansiyeli, dinamikleri ve özgünlükleri ortaya çıkararak bunları en iyi şekilde değerlendirip planlayabilmek amacıyla faaliyet gösteren Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından ilçe çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Ajans uzman veya uzmanlarınca hazırlanan bu rapor Turhal ilçesinin sosyal ve ekonomik yapısı, çevre-altyapı hizmetleri gibi mevcut verilerini ortaya koymaktadır.

T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın 2004 yılında hazırladığı "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması"nda Turhal, 872 ilçe arasında 190. sıradadır. Gelişmişlik grubu sıralamasında 3. grupta yer alan ilçe; Tokat'a bağlı ilçeler arasındaki sıralamada Merkez ilçeden sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Turhal Karadeniz dağlarının güneyini takip eden ve doğu-batı istikametinde uzanan ana kervan yolları üzerinde yer almış bir yerleşimdir. Turhal'ın hangi tarihte, kimler tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir.

Turhal kalesinde Sümer yazısı ile yazılmış iki kitabenin olması, Turhal'ın tarihinin M.Ö 3000'li yıllarda yaşayan Sümerlilere kadar uzandığını göstermektedir. Bu durum Turhal'ın yerleşim tarihinin günümüzden yaklaşık 5000 yıl öncesine dayandığını göstermektedir. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda adı Kaşen-Kuraşar-Kasiura-Gaygura-Turnalit olarak geçmektedir.

Turhal, Osmanlı idari yapısında üç yüz haneli bir bucak merkezi iken 1892 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Milli Mücadelenin en önemli adımı olan Samsun'dan Havza ve Amasya'ya oradan da Sivas'a geçen Mustafa Kemal Paşa'nın güzergâhında Turhal da yer almaktadır. Turhal Cumhuriyetin ilk yıllarındaki nüfusuyla küçük bir bucak iken; 1934 yılında şeker fabrikasının açılmasıyla, ekonomik ve sosyal açıdan hızla gelişmeye başlamıştır. Turhal 01.09.1944 tarihinde ilçe statüsü kazanmıştır.

Yeşilirmak Havzasında, Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Turhal, İç Anadolu'yu Karadeniz'e, Doğu Anadolu'yu batıya bağlayan yolların kesiştiği alanda kurulmuştur.

Turhal İlçesi 40° 13' - 40° 35' kuzey enlemleri ile 35° 25' - 35° 48' boylamı arasında yer almaktadır. İlçenin yüzölçümü 1021 km²'dir. İlçe merkezi ortalama yükseltisi 540 metredir. İlçenin kuzeyinde Amasya ili ve Erbaa ilçesi, güneyinde Pazar ilçesi, batısında Zile ilçesi, doğusunda Tokat Merkez ilçesi yer almaktadır. İl merkezine uzaklığı 46 km'dir . Turhal ilçesine bağlı olarak 1 kasaba, 52 köy ile yüzölçümü açısından Tokat ilinin 4. en büyük ilçesidir.

İlçenin köylerinden 27 adedi dağlık ve kırsal, 25 adedi ise ova yerleşim alanlarındandır. İlçenin en büyük su kaynağı olarak Yeşilirmak'tır. Türkiye'nin en büyük ırmaklarından birisi olan Yeşilirmak, Turhal şehir merkezinin ortasından geçip şehri ikiye bölmektedir. Yeşilirmak vadisinde bulunan Turhal ilçesi; etrafı dağlar ve yüksek tepelerle çevrili 3 km genişliğinde 9 km uzunluğunda bir ova üzerinde bulunmaktadır.

Turhal ilçesindeki önemli yükseltiler Kesicik Tepe (1450m), Kamalı Çal Tepe (1200m) ve Mercimek Tepe (1201m)'dir. Yeşilirmak Havzasında her yönden önemli olan Turhal çöküntü alanı, Yeşilirmak ve Yeşilirmak'a karışan yan derelerin getirdiği malzeme ve alüvyonların birikmesinden meydana gelmiştir. Turhal ovasındaki yükseltiler ise İskele Tepe, Kale Tepe, Varvara Tepesi ve Eğer Tepe'dir.

Turhal İlçesi Orta Karadeniz bölgesi ile İç Anadolu bölgesi arasında geçit konumundadır. Bu nedenle nispeten ılıman bir iklimin tesiri altındadır. Ortalama yıllık ısı kışın -3 ve 5 derece, yazın ise 13-35 derece arasında değişmektedir.

İlçedeki yerel yönetim birimleri ise Turhal Belediyesi, Şenyurt, belde belediyeleridir.

Turhal Belediyesi, Tokat -Turhal-Zile -Pazar Katı Atık Yönetim Birliği üyesidir.

Turhal ilçesinde ticaret sektöründeki önemli kurumlar; 1 ticaret ve sanayi odası, 1 ziraat odası, 5 esnaf ve sanatkârlar odası, 1 esnaf ve kefalet kredi kooperatifi ve 9 banka şubesidir.

3. SOSYAL YAPI

2017 yılı ADNKS verilerine göre nüfusu 79.844 kişi olan Turhal, Türkiye'deki 971 ilçe içerisinde nüfus büyüklüğü açısından 256. sıradadır. Tokat'a bağlı ilçeler arasındaki nüfus büyüklüğü sıralamasında ise Merkez ve Erbaa ilçesinden sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Nüfusun 39.360 'ı Erkek 40.879'u ise kadındır. 2012 yılında 85.923 olan Nüfus

2017 yılında %5,8 azalarak 79.844 kişiye düşmüştür.İlçede yaşayan nüfusun 17.278 kişidi kırsal alanda yaşamaktayken,62.566 kişisi kentsel alanda yaşamaktadır.

892 İlçe arasında 2012 yılında 221. sıradayken 971 ilçe arasında 2017 yılında 256. sıraya gerilemiştir.2014 ,Yazıtepe Yenisu ,Kat ,Çaylı ,Ulutepe belediyeleri kapanmış sadece belde belediyesi olarak Turhal İlçesinde Şenyurt Belediyesi kalmıştır Şenyurt Beldesinin 2017 yılı Nüfusu 1.938 kişidir.

Turhal İlçesinde 4 Anaokulu 490 öğrenci 38 öğretmenle, 44 ilkokul 5317 öğrenci 335 öğretmenle , 26 Ortaokul 5223 öğrenci 371 öğretmenle , 17 lise 4774 öğrenci 422 öğretmenle eğitim -öğretime devam etmektedir.Mesleki Eğitim Merkezi müdürlüğü tarafından 2017 yılında verilen 79 kursta 1599 kursiyere eğitim verilmiştir.Gaziosmanpaşa Üniversitesi Turhal Meslek Yüksekokulu 6 bölüm 37 akademisyen 2025 öğrenciyle eğitime devam etmektedir.Turhal ilçesinde Sağlık Bakanlığına bağlı 203 yataklı Devlet Hastanesi, 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı, 11 Aile Sağlığı Merkezi (Merkezde 8, Diğer Belediye ve köylerde 3) 12 Sağlık Evi, 2 adet 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu mevcuttur.

İlçedeki sağlık hizmetleri; 32 uzman doktor, 42 pratisyen doktor, 8 diş tabibi, 12 teknik personel, 68 ebe, 130 hemşire tarafından sunulmaktadır.İlçede bebek ölüm oranı binde 0,097; anne ölüm hızı ise binde 0'dır.

İlçedeki belli başlı tarih ve kültürel eserler Turhal Kalesi, Kesikbaş, Ulu ve Kova Camileri, Ahi Yusuf Baba, Karkın Aziz Baba, Gümüştop Ali Baba, Şeyh Şahabettin, Mehmet Nurullah Efendi Türbeleri olarak sayılmaktadır.Turhal ilçesinde 90 adet dernek faaliyet göstermektedir

4. İKTİSADİ YAPI

İlçe yüzölçümünün %38,4'ünü tarım arazileri oluşturmaktadır. Tokat ilinde sulanan tarım arazilerinin %12,2'si Turhal ilçesinde bulunmaktadır. İlçede ekilen tarım arazilerinin %41'i sulanabilmektedir. İlçede kayıtlı 4.000 tarım işletmesi bulunmaktadır. Sulanan arazilerin %80'i Yeşilirmak'tan su alan sağ ve sol sahil su kanallarından temin edilen sularla, sulanmaktadır. İlçede yetiştirilebilen tarım ürünleri içerisinde tahıllar ön plandadır. Bunun yanında sofralık domates, şeker pancarı, yağlık ayçiçeği, yem bitkileri (fiğ, yonca, slajlık mısır) ve her çeşit meyve ve sebze yetiştirilmektedir.

İlçede tahıllar ve bitkisel üretim kapsamında 140.000 ton bitkisel üretim gerçekleştiren ilçenin il üretimindeki payı %13,9'dur. ilçedeki bitkisel üretimin %52,1'ini tarla ürünleri oluşturmaktadır.

Sebze üretiminde ön plana çıkan il beş ürün domates, karpuz, biber, fasulye, hıyardır.

İlçede 2016 yılında 27 çeşit sebze ürünü ile 191.045 ton bitkisel üretim gerçekleştirilmiştir. İlçedeki sebze ürünleri arasında verimi en fazla olan ürün domatestir.

İlçede 2016 yılında meyveler ve baharat ürünleri kapsamında 175.000 ton bitkisel üretim gerçekleştirilmiştir. Meyve üretiminde ön plana çıkan ilk beş ürün elma, vişne, üzüm, armut, cevizdir.

Tokat'ta örtü altı tarımı yapan 88 köyden 5'i ilçede bulunmaktadır. Bu köylerde faaliyet gösteren 15 işletme 9 hektar alanda sebze ve meyve üretimi yapmaktadır.

İlçe ekonomisindeki önemli bir diğer yapıtaşı ise hayvancılıktır. İlçedeki büyükbaş hayvan sayısı 32.353, küçükbaş hayvan sayısı ise 24.787'dür. İlçede haftada bir kurulan hayvan pazarından ilçe dışına canlı hayvan satışı yapılmaktadır. Hayvansal ürünler arasında et, süt, bal, tereyağı ve yumurta önemli yer tutmaktadır.

Tokat ilinin ve Turhal ilçesinin Cumhuriyet döneminde kurulan ilk sanayi tesisi açılışı 1934 yılında yapılan Turhal Şeker ve Makina Fabrikasıdır. Fabrika, "Birinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı" çerçevesinde Türkiye'de kurulan dördüncü şeker fabrikasıdır. Sanayi sektöründe ilçede 76 adet işletme faaliyet göstermektedir

Tokat ilinde yer alan 5 OSB'den biri Turhal ilçesinde bulunmaktadır. 2001 yılında kurulan Organize Sanayi Bölgesi 60 hektar büyüklüğündedir. 2009 yılında altyapı inşaatı tamamlanan OSB'de 7 işletme faaliyet göstermekte ve bu işletmeler 360 kişiye istihdam sağlamaktadır. Turhal OSB'de tahsise hazır 6 parsel bulunmaktadır. Doğalgaz altyapısı vardır. karayoluna 1 kilometre demir yoluna 12 km mesafede bulunmaktadır. indirimli Arsa Tahsis Bedeli : 3 TL/ m² dir.

Tokat ilindeki 7 küçük sanayi sitesinden biri Turhal'da yer almaktadır. İl genelinde KSS'lerde bulunan KOBİ'lerin % 8,9'u (240) Turhal'da faaliyet göstermektedir. İl genelinde KSS'lerde çalışanların % 6.4'ü (615) ise Turhal KSS'de istihdam edilmektedir.

İlçede orman ürünleri sektöründe 5 işletme faaliyet göstermektedir. İlçede üretilen odun dışı orman ürünleri miktarı 5 tondur.

Türkiye'nin bilinen en büyük antimon yatakları Turhal ilçesinde yer almaktadır. 22.600 ton mümkün rezervin bulunduğu ilçede, 200.000 ton muhtemel rezerv bulunmaktadır. Maden Turhal'dan 7 km uzaklıkta, Sivas-Samsun tren hattına 1 km mesafede bulunmaktadır. Yaklaşık bir asırdan beri işletilen Turhal Antimuan Madenleri şu anda Özdemir Antimuan Madenleri Ticaret Limitet Şirketi tarafından işletilmektedir Tokat ili ülke mermer rezervinin %20'sini oluşturan (5 milyar 161 milyon m³) mermer rezervine sahiptir. Turhal ilçesindeki mermer rezervleri il mermer rezervinin %6'sına tekabül etmektedir.. Kuş oturağı Rezerv Alanı Tokat'ın en kaliteli albatr (oniks) traverten rezervi olma özelliğini taşımaktadır.

İlçe merkezindeki tepede yer alan Turhal Kalesinden, günümüze pek az şey kalmıştır. İki burç harabesi ve kapatılmış yeraltı geçitleri dışındaki yapı malzemeleri, kale eteğinde kurulan kent için sökülerek taşınmıştır

Şenyurt Belediyesi sınırları içerisinde yer alan Mercimek Tepesi, Türkiye Hava Sporları Federasyonu ile profesyonel sporcular tarafından fiziki, coğrafi ve iklim özellikleri itibariyle her seviyede pilotlara uygun yamaç paraşütü, yelken ve termik uçuşların yapılabileceği bir alan olarak tespit edilmiştir. 2004 yılında ilk uçuşların yapıldığı Mercimek Tepe ilçenin en önemli alternatif turizm kaynağı olarak değerlendirilebilir.

İlçede belediye ve işletme belgeli 3 adet otel bulunmaktadır.

5. ALT YAPI

Turhal ilçesi il merkezine 46 km Amasya iline ise 70 km uzaklıkta olup, ulaşım bölünmüş yolla sağlanmaktadır. Ayrıca Zile ve Pazar ilçelerine karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Tokat Havaalanı, Turhal ilçesine 25 km uzaklıkta bulunmaktadır. Sivas-Samsun Bölgesel Ekpress hattı üzerinde 1928 yılında açılan Turhal İstasyonu yer almaktadır. Demiryolu, yolcu ve yurt içi-yurt dışı yük taşımacılığında kullanılmaktadır. İlçe ile bütün köyler arasında yol bağlantısı mevcuttur. 38 köy ve belde belediyesi yolu asfalt, diğer 9 köy yolları ise stabilize dir. 359 km uzunluğundaki köy yollarının; %57,1'i (205 km) asfalt, %42,9'u (154 km) ise stabilize yol standardına sahiptir.

İş makinesi parkındaki araçlarla toplam 52 köyün 359 km uzunluğundaki yol bakım onarım işleri, köy içi parke yapım onarım işleri, İlçe Özel İdare Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır., içme suyu sorunu bulunmamaktadır.

İlçe merkez belediyesi fenni tekniklere uygun olarak döşenmiş, kanalizasyon şebekesi vardır. Ayrıca Belde Belediye Başkanlıkları tarafından kanalizasyon çalışmaları tamamlanmıştır.

İlçeye bağlı köylerin içme suları kendi şebeke sularından temin edilmekte olup, 52 köyde kanalizasyon mevcuttur..

İlçede Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından uygulanan iki proje bulunmaktadır. İdare konut uygulaması kapsamında 380 konut inşa edilip hak sahiplerine dağıtılmıştır.

6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ

Tokat Mercimek Tepe Yamaç Paraşütü Altyapı Geliştirme Projesi ile Mercimek Tepesinde yamaç paraşütü ve doğa sporları için gerekli araç gereç ve alt yapı yatırımları yapılarak, Mercimek Tepesi doğa sporlarının yapıldığı etkin bir spor faaliyet alanı olarak düzenlenmiştir. Yapılan tesis ile Mercimek Tepesi'nin ulusal ve uluslararası yamaç paraşütü organizasyonlarına ev sahipliği yapması hedeflenmiştir. yararlanıcısı Turhal Belediye Başkanlığı olan Engelsiz Belediye Hizmeti ve Engelsiz Yaşam Parkı ve Sosyal Tesisi Projesi ile Turhal'da yapılacak olan Engelliler Yaşam Parkı ve sosyal tesis alanının altyapı ve üst yapı sorunları giderilerek engellilerin sosyal alanlardan daha kaliteli şekilde yararlanmalarını ve Engelli bireylerin kamu hizmetlerini ulaşımını kolaylaştırmak. Engellilerin hem sosyal yaşama entegrelerini hızlandırmak hem de toplumla kaynaşabilecekleri bir rekreasyon alanı ile sosyal tesis alanı oluşturmak ve Bu proje ile toplumda farkındalık oluşturmak. Engelli bireylerin kentin sosyal yaşamının bir parçası olmasını sağlamak amaçlanmıştır. Yararlanıcısı Turhal Belediye Başkanlığı olan Vahşi Çöp Depolama Alanı Rehabilitasyonu ve İnert Atıklar Düzenli Depolama Geri Dönüşüm Tesisi Etüt Projesi ve Tokat Katı Atık Düzenli Depolama ve Bertaraf Tesisi Lot-2 ve Lot-3 Proje Revizyonu ile Tokat ilinde bulunan evsel katı atık sınıfındaki tüm atıkların (sanayi, konut v.b. kaynaklı) ilgili yasal mevzuatlara uygun şekilde toplanması, taşınması ve bertarafı için tüm il bazında koordineli çalışarak öncelikle çevre ve insan sağlığı gözetilip optimum maliyetlerle çalışılması, ayrıca tek bir depolama tesisinde bertarafı neticesinde yüksek çöp miktarından ötürü bir çok işletmenin burada çöpün; geri

kazanılması, geri dönüşümü, kompost hale getirilmesi, toplama sistemleri, depo gazından elektrik enerjisi elde edilmesi ve elde edilen ısı enerjisiyle sera kurularak tarımsal faaliyetlerin arttırılması, çevrenin korunması ve bir çok faaliyet alanının açılarak istihdamın sağlanması amaçlanmaktadır.

Yararlanıcısı Tokat-Turhal-Zile-Pazar Belediyeleri Uluslar arası Toptancı Hal Tesisleri İşletme Birliği olan Tokat-Turhal-Zile-Pazar Belediyeleri Uluslar arası Yaş Sebze ve Meyve Hali Ön Fizibilite ve Avan Projesi'ne 75.000TL destek sağlanmıştır.

Teknik Destek kapsamında Turhal Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinin yararlanıcısı olduğu Teknik Öğretmenlere Yönelik Solidworks Eğitimi Projesi'ne,yararlanıcısı Turhal Belediye Başkanlığı olan Kurumsal Gelişim için Çalışan Güvenliği Ve Sağlığı Eğitimi Projesi'ne ve yararlanıcısı Turhal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü olan Sınıf Ortamında Etkili İletişim Tekniklerinin Kullanılması ve Risk Grubu Öğrencilere Yaklaşım Projesi'ne teknik destek verilmiştir.

7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Turhal ilçe raporu; ilçenin istatistik verilerini içerdiği gibi ilçenin öne çıkan özelliklerini ve sorunlarını da içermektedir.

- Demiryolu güzergahında yer alan Turhal beldesine Türkiye'nin 4. şeker fabrikasının açılmasından sonra yerleşim aldığı göçle ilçe statüsü kazanmıştır. Fabrikanın inşaatında o dönemde yaklaşık 5.000 kişi çalışmıştır. Yerleşime gelen nüfusun konut ihtiyacını karşılanması sürecinde ilçede toprağa dayalı sanayi gelişmiştir.
- Bugün ise ilçede yeterli istihdam alanları olmaması nedeniyle genç nüfus büyükşehirlere göç etmektedir.
- İlçede en fazla istihdam sağlayan Muammer Tuksavul Şeker Fabrikası'nın geleceği, ilçenin ekonomik yapısını da şekillendirilecektir.
- Türkiye'deki, 4 alkol fabrikasından biri Muammer Tuksavul Şeker Fabrikası bünyesinde ilçede bulunmaktadır. Fabrikanın üretim faaliyeti bulunmamaktadır.
- İlçede gelişme potansiyeli olan sektörler tarım ve tarım ürünlerini işleyebilen gıda sanayi olarak görülmektedir.
- Turhal ilçesinde tarım sektörü önemini korumaktadır.
- İlçede sportif altyapı tesisleri eksikliği bulunmaktadır.
- İlçede acilen çözülmesi gereken sorunları; işsizlik, gelir yetersizliği, göç ve mesleki eğitim olarak görülmektedir.
- İlçede sosyal açıdan önemli sorun alanları göç, çocuk-gençlere yönelik hizmetler ve kadınların sosyal hayata katılımı konularında eksiklikler bulunmaktadır.
- İlçede faaliyet gösteren STK'lar ve işletmeler Merkez ilçe ile zayıf ağ ilişkilerine sahip olduklarından dolayı faaliyetlerinde problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

8. KAYNAKLAR

Gıda, Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü Verileri, 2016

İl Dernekler Müdürlüğü Verileri, 2018

Turhal Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2017

www.meb.gov.tr erişim:ocak 2018

www.turhal.bel.tr Erişim: ocak 2018

www.tuik.gov.tr Erişim: ocak 2018

9. İLETİŞİM

Ek-1 Kurum İletişim Bilgileri

Turhal Kaymakamlığı

Web:www.turhal.gov.tr

Tel: 0(356) 275 10 03

Turhal Belediyesi

Web: www.turhal.bel.tr

Tel: 0(356) 275 10 31